

**Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
Криворізький державний педагогічний університет
Інститут педагогіки НАПН України**

**ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

**НАСТУПНІСТЬ У НАВЧАННІ
МАТЕМАТИКИ В УМОВАХ РЕФОРМИ
ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ:
РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

27 березня 2025 року

**Одеса
2025**

*Друкується згідно з рішенням вченої ради Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
Протокол № 16 від 29 травня 2025 року*

Програмний комітет:

Акірі Іон	доктор фізико-математичних наук (м. Кишинів, Республіка Молдова)
Акуленко І. А.	доктор педагогічних наук, професор (м. Черкаси, Україна)
Бурда М. І.	доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України (м. Київ, Україна);
Лодатко Є. О.	доктор педагогічних наук, професор (м. Черкаси, Україна)
Лов'янова І. В.	доктор педагогічних наук, професор (м. Кривий Ріг, Україна)
Матяш О. І.	доктор педагогічних наук, професор (м. Вінниця, Україна)
Онопрієнко О. В.	доктор педагогічних наук, ст. науковий співробітник, член-кореспондент НАПН України (м. Київ, Україна)
Романишин Р. Я.	доктор педагогічних наук, професор (м. Івано-Франківськ, Україна)
Скворцова С. О.	доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України (м. Одеса, Україна)
Тарасенкова Н. А.	доктор педагогічних наук, професор (м. Черкаси, Україна);
Чашечникова О. С.	доктор педагогічних наук, професор (м. Суми, Україна);
Швець В. О.	кандидат педагогічних наук, професор (м. Київ, Україна)
Школьний О. В.	доктор педагогічних наук, професор (м. Київ, Україна)

Наступність у навчанні математики в умовах реформи загальної середньої освіти: реалії та перспективи: збірник тез доповідей за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції, 25 березня 2025 р. / Міністерство освіти і науки України, ДЗ «ПНПУ імені К.Д. Ушинського» [та ін.]. Одеса, 2025. – 232 с.

До збірника увійшли результати наукових досліджень учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції «Наступність у навчанні математики в умовах реформи загальної середньої освіти: реалії та перспективи» за такими напрямками: наступність та перспективність у формуванні математичних уявлень і понять дошкільників та першокласників; наступність у формуванні предметної математичної компетентності в початковій та базовій середній освіті; наступність у навчанні математики в базовій середній та профільній середній освіті; проблеми реалізації наступності у навчанні математичних дисциплін здобувачів фахової передвищої та вищої освіти; підготовка вчителя до реалізації принципу наступності у навчанні математики між різними рівнями освіти.

Для викладачів закладів вищої освіти, науковців, вчителів і здобувачів вищої освіти.

Матеріали подаються в авторській редакції

<i>Семенець С. П.</i>	46
Математичні здібності як внутрішній прояв математичної компетентності здобувачів освіти	

СЕКЦІЯ 1.

НАСТУПНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВНІСТЬ У ФОРМУВАННІ МАТЕМАТИЧНИХ УЯВЛЕНЬ І ПОНЯТЬ У ДОШКІЛЬНИКІВ ТА ПЕРШОКЛАСНИКІВ

<i>Бальоха А. С.</i>	49
Використання Блоків Дьсенша у процесі пізнання природного довкілля вихованцями старшої групи	
<i>Березовська Л. І.</i>	51
Забезпечення наступності в логіко-математичному розвитку дітей дошкільного та молодшого шкільного віку	
<i>Верещак Є. О.</i>	54
Вплив наступності у формуванні математичних уявлень на розвиток самооцінки дошкільників і першокласників	
<i>Гришина М. Ю.</i>	56
Вплив математичної підготовки дошкільників на мотивацію до навчання у початковій школі	
<i>Левченко К. П., Богдан Т. М.</i>	59
Розвиток математичних компетентностей у майбутніх першокласників за допомогою інноваційних методів	
<i>Меліхова В. В.</i>	62
Система ранньої профілактики дискалькульї у дітей дошкільного віку: підготовка майбутніх першокласників до успішного опанування математичних навичок	
<i>Нікулочкіна О. В.</i>	65
До проблеми формування математичних уявлень і понять у дошкільників і першокласників	
<i>Остапенко В. С., Запорожченко Т. П.</i>	68
Наступність та перспективність у формуванні математичних уявлень і понять у першокласників	
<i>Покрова С. В.</i>	71
Використання ігрових методів для формування математичних уявлень у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку	

О.В. Нікулочкіна
кандидат педагогічних наук, доцент,
Комунальний заклад «Запорізький обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти» Запорізької обласної ради,
м. Запоріжжя, Україна
ORCID: 0000-0002-0972-3729
olenanick@gmail.com

ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ МАТЕМАТИЧНИХ УЯВЛЕНЬ І ПОНЯТЬ У ДОШКІЛЬНИКІВ І ПЕРШОКЛАСНИКІВ

Проблема неперервності освіти на всіх етапах є актуальним питанням сьогодення. У Законі «Про освіту» [5], Базовому компоненті дошкільної освіти [1], Державному стандарті початкової освіти [4] неперервність освіти визначається як один із напрямів її модернізації, що забезпечується наступністю змісту та координацією освітньої діяльності на різних рівнях як продовження попередніх і підготовка до переходу на наступні.

Питання неперервності в різних аспектах досліджували Н. Бібік, А. Богуш, О. Вашуленко, О. Вільхова, К. Волинець, Я. Гаєвець, О. Запорожець, Є. Лодатко, О. Онопрієнко, Ю. Павленко, С. Скворцова та ін. Учені наголошують, що це полікомпонентний процес, ефективність якого залежить від реалізації таких чинників як наступність, перспективність, спадкоємність (педагогічний аспект неперервності) та готовність (психологічний аспект неперервності). У цьому розумінні неперервна освіта є процесом, що триває все життя. Схарактеризуємо сутність цих чинників з позиції двох ланок освіти – дошкільної та початкової.

Наступність розглядаємо як обізнаність учителів першого класу з програмами та методиками навчання й виховання на етапі дошкільної освіти, з результатами розвиненості, навченості й вихованості дітей і врахування цього чинника у подальшій роботі початкової школи.

Перспективність визначаємо як обізнаність педагогів дошкільної ланки з Державним стандартом початкової освіти, програмами, методиками й технологіями початкового навчання, що дозволить визначити орієнтовні показники рівня компетентності, розвиненості й вихованості дитини перед початком навчання в школі.

Нам імпонує тлумачення терміну «спадкоємність» А. Богуш, яка характеризує його як успадкування школою діяльнісного та комунікативного аспектів життя дитини на етапі дошкільної освіти. Діяльнісний аспект передбачає збереження провідного виду діяльності в дошкільному віці – гри – з поступовим переходом до навчальної, що вимагає від дитини довільності психічних процесів. Комунікативний аспект передбачає збереження на перших етапах навчання особистісно-інтимного типу спілкування вчителя з учнями й поступове усвідомлення дитиною нової соціальної позиції [2].

Психологічний аспект неперервності – готовність – неусвідомлений стан переходу організму до нової ситуації розвитку, що запобігає виникненню кризових явищ.

Отже, враховуючи всі аспекти неперервності, говоримо про засвоєння дошкільниками й молодшими школярами знань як органічної єдності чуттєвого й раціонального у різних формах: фактів, уявлень, понять, закономірностей, законів, теорій тощо. Уявлення розглядаємо як чуттєво-наочний, узагальнений образ, в якому відображені зовнішні ознаки, властивості, зв'язки раніше сприйнятого об'єкта чи групи об'єктів. Поняття характеризуємо як узагальнену форму відображення в свідомості людини навколишньої дійсності, де розкривається сутність речей, істотні ознаки, властивості предметів і явищ, внутрішні зв'язки, відношення між ними, внутрішні протиріччя тощо. Формування в дітей уявлень і понять покладено в основу структурування програм (концентричний принцип) і потребує від педагогів володіння спеціальних методик.

Формування математичних уявлень і понять у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку не є винятком. Основні засади наступності між дошкільною і початковою освітою в контексті реалізації перспектив розвитку дитини окреслено в Базовому компоненті дошкільної освіти [1, с. 34]. Наголошується на узгодженості й цільовій єдності в цьому питанні, визначенні спільних принципів, підходів, намірів, провідних видів діяльності, формах, методах, а також результатах освіти.

Поділяємо думку О. Вільхової та Ю. Павленка, які виділили й сформулювали такі педагогічні умови ефективної реалізації наступності у вивченні математики дітьми на етапі переходу із закладу дошкільної освіти до початкової школи, зокрема: наступність у побудові змісту навчальних завдань, що є основним засобом організації навчальної діяльності й обумовлює характер навчальних дій школяра; узгодженість усіх компонентів методичної системи на основі діяльнісного підходу – мети, завдань, змісту, методів засобів, форм організації; комплексну підтримку усіх учасників освітнього процесу обох ланок освіти для забезпечення гнучкої адаптації дітей дошкільного віку до навчання в школі [3, с. 7-8].

На принципових змінах у визначенні обов'язкових результатів навчання наголошують також О. Онопрієнко та С. Скворцова [6, с. 5]. Говорячи про результати вивчення математичної галузі в початковій школі, вони підкреслюють їх підпорядкованість загальним цільовим складникам, як-от: дослідження ситуації і виокремлення проблем, які можна розв'язувати математичними методами; моделювання процесів і ситуацій; розроблення планів дій для розв'язування різноманітних задач; критичне оцінювання даних, процесу та результату розв'язання навчальних і практичних задач; застосування досвіду математичної діяльності для пізнання навколишнього світу. Ці складники в основному співпадають і з вимогами Базового компоненту щодо результатів навчання дошкільників, наприклад, наявність базису логіко-математичних знань, умінь і навичок – аналізу, порівняння, узагальнення,

самоконтролю, пізнавального досвіду, виявлення внутрішньої потреби виконувати логіко-математичні й дослідницькі завдання, сформованість уявлень про основні математичні поняття (число, величина, форма, час, простір тощо) [1, с. 10-11].

Отже, проблема формування математичних уявлень і понять у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку залишається актуальною, потребує додаткового вивчення, розроблення й узгодження на рівні концепції, змісту, форм, методів тощо.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти. Сайт МОНУ. 2021. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01.pdf> (дата звернення: 13.03.2025)
2. Богуш А. Наступність, перспективність, спадкоємність – складові неперервної освіти. Дошкільне виховання. 2001. №11. С. 11.
3. Вільхова О., Павленко Ю. Проблема наступності у змісті навчання математики між ЗДО і початковою школою. Acta Paedagogica Volynienses. 2023. Вип. 5. С. 3–9. doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2023.5.1>
4. Державний стандарт початкової освіти. Сайт Zakon.Rada. 2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text>
5. Закон «Про освіту». Сайт Zakon.Rada. 2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
6. Скворцова С.О., Онопрієнко О.В. Нова українська школа: методика навчання математики у 1–2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах інтегративного і компетентнісного підходів: навч.-метод. посіб. Харків: Ранок, 2019. 352 с.

Анотація. Нікулочкіна О.В. До проблеми формування математичних уявлень і понять у дошкільників і першокласників. Розглянуто актуальні проблеми неперервності освіти, зокрема формування математичних уявлень і понять у дошкільників та першокласників. Наголошено на ключових аспектах цього процесу, таких як наступність, перспективність, спадкоємність, готовність. Підкреслено їхню важливість для ефективного переходу дитини від дошкільної до початкової освіти.

Ключові слова: наступність, перспективність, спадкоємність, готовність, уявлення, поняття.

Summary. Nikulochkina O.V. On the Problem of Forming Mathematical Representations and Concepts in Pre-schoolers and First Graders. The current problems of educational continuity, particularly the formation of mathematical representations and concepts in pre-schoolers and first graders, are considered. Key aspects of this process, such as continuity, foresight, succession, and readiness, are emphasized. Their importance for the effective transition of a child from preschool to primary education is highlighted.

Key words: continuity, foresight, succession, readiness, representations, concepts.

Збірник тез доповідей

**Наступність у навчанні математики в умовах
реформи загальної середньої освіти:
реалії та перспективи**

Сайт бібліотеки Університету Ушинського:

<https://library.pdpu.edu.ua>